

Bir Zamanlar

Dr. M. Murat Baskıcı
baskici@politics.ankara.edu.tr

Bu sayımızda petrolle çalışan vagonlar ve benzinlere ispiro katmanın faydaları hakkında iki haberimiz yer alıyor.

Benzinlere ispiro katmakta Ekonomik ve teknik faydalar

Yazar: Dr. M. Murat Baskıcı

Büyük hacimta benzin kullanan karışımın kalan devletler, motorlerinde benzinin yerini tutacak bir çok maddeler aradılar. Bu maddelerin aynı zamanda memleket içinde çıkarılması icabediyordu. Yapılan bir çok araştırmalardan sonra benzinin yerini tutacak bu maddenin ispiro olduğu anlaşıldı ve o zaman motorlarda benzinin her litre % 15 nisbetinde kadar ispiro kullanılmaya başlandı.

Fakat motorlarda ispiro kullanma işi ilerinde harpten daha çok evvelki zamanlarda da kurulmuştur. Bu hususta 1849'da başlayan tecrübeler çok iyi netice vermekte beraber ispiro kullanmanın ve benzinlerin parçalarını ispiro ile kuvvetlendirme işi o zaman uygulanmamıştır.

Hükümet olarak yarıdan bu faydalara ulaşabileceği iki maddeleri hemen her memlekette benzinlere ispiro katılmaktadır. Bu husustaki vaziyeti göstermek üzere bu memleketleri ve vaziyetlerini kısaca yazıyoruz:

Arjantin — Shellol adlı satılan benzininde % 15—35 ispiro vardır.

Brezilya — 1931'de çıkarılan kanun ile benzinlere yüzde 10 ispiro katılır.

Şili — 1931 kanunu ile benzinlere yüzde 10—20 ispiro katılması mecburidir.

Çin — Benzolite adlı motor gazı içerisinde yüzde 20 ispiro, yüzde 40 benzol ve yüzde 5 kerosin vardır.

Fransa — 28 şubat 1923 tarihli kanunla benzinlere ilk defa yüzde 10, sonradan yüzde 25—30 nisbetinde ispiro karıştırılması mecburi yapılmıştır. Benzinlere ispiro katma işinde en esnek hareket eden ve en çok muvaffak olan Fransızdır. 1934 yılında bu maksat üzere sarfedilen ispiro miktarı 3,3 milyon hektolitreyi bulmuştur. Yalnız Fransızca ispiro fiyatları; benzin fiyatlarından iki misli bahalı olduğundan hükümet bu işte milyonlarca frank zarar ediyor. Buna rağmen her yıl sarfedilen ispiro miktarı fazılamamaktadır.

Almanya — Almanyada benzinlere ispiro katma işi uzun yıllar ve bir çok taraflardan terübe edilmiş ve bunun için hususi bir devlet şirketi kurulması loğru görülmüştür. Fakat bu iş ile ispiro sarfiyatının fazla olmaması için görülmeğe 1930 tarihinde yüzde 3 ve 1932 senesinde % 15 nisbetinde ispiro katılması mecbur tutulmuştur. Almanya'da 1934 yılında bu iş için hucanan ispiro miktarı 28 milyon hektolitredir. Almanyada da benzin ispirodan çok uzundur.

İngiltere — Koolmotor adlı motorlarda kullanılan benzinde, % 10 ispiro vardır.

İtalyada — Benzinlere ispiro katma kanunu 1930'de çıkarılmıştır. Fakat bu maddelerle ispiro istihali serbest ve ispiro fiyatları yüksek olduğundan ilk zamanlar çok az miktarlar çıkarılmıştır. Bunun üzerine 1930'de tarifenin ve teklif edilen kanun ile % 25 nisbetinde ispiro kullanılması mecbur yapılmıştır.

Aynı zamanda — 1931 tarihli kanun ile benzinlere % 25—35 nisbetinde ispiro katılmaktadır.

Çekoslovakya — 1932'de % 25 nisbetinde ispiro katılması mecburiyeti konmuştur. Bunun evvel ve Dinabod adlı piyasaya çıkarılan benzinlerde de bu miktarda ispiro bulunmaktadı.

Macaristanda — Benzinlere % 20 nisbetinde ispiro katma kanunu 1930'de çıkarılmıştır.

Bundan başka İsviçre 1911 tarihinden beri ve % 20 nisbetinde, Lehistan'da 1929'dan itibaren benzinlere kanun olmaksızın ispiro katılmaktadır. Yugoslavyada karışım nisbeti % 25 dir.

Genel Afrika'da Katalite adlı motor gazında % 20 ispiro vardır.

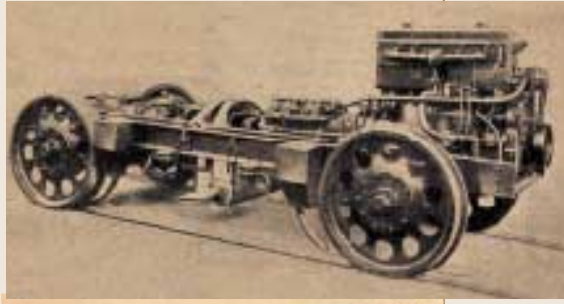
Bütün bu söylenenlerde anlaşıldığı gibi benzinlere ispiro katma işi teknik bakımdan bir zaruret olmazsa beraber daha ziyade zirai mahsullerinin kıymetlenmesi itibarıyla ehemmiyeti vardır.

Türkiyede de, zirai mahsullerinin işlenmesi ve kıymetlenmesi millet çıkarılması için çok önemlidir. Zirai mahsullerinin memleket içinde işlenememesi bunların çok uzak fiyatlara dışarıya satılmasını icabettiriyor. Halbuki bunların memleket içinde kıymetlenmesindeki faydalar daha fazladır.

Bu sebepten Türkiyede de benzinlere ispiro katma işine başlanmak üzere. Memleketimizde yılda sarfedilen 20 milyon litre benzin için % 20 ispiro katma nisbeti ile

her ediliş için 16 milyon litre kadar ispiro bunun bu işe sarfi münkün olacaktır. Bunun karşılıklı halde 3 milyon litre kadar çözümlü fiyatlarda memleket çıkarılıyor, orta kalan 7 milyon litresi ise zirainin için yetiştirilmiştir, yavuzlar, patates ve pancardan çıkarılmaktadır. Bu suretle de mahsullerimizin satış fazılamaması, pazar darlıkları azalması bu olacaktır.

Petrolle müteharrik Demiryolu vagonu

Genç ay İtalya Devlet Demiryollarında seyri safında vatedilmiş olan bu tür motorlu arabalarda benzinin yerini tutmaya dercediyiz. Bu arabaları gerek gördüğü iş için gerekse istisnai çalışma ihtiyacı arzalarında çok memnuniyetle motorları var niyeti. O demerde ki, İtalya Devlet demiryolları idaresi fabrihasında demir yarı siparişinde bulunmuştu. Fakat işleyen bu arabalar çift boylu stopajını elektrikle kaymak istemiştir. Arabaların yarı kaplamaları alomiyenoldür. Dışarı yarıkların altına, Arabalar ala istisnai bir petrol motoru ile hareket eder. Arabaların yarı kaplamaları elektrikle çalıştırılmak üzere yapılmıştır. Vagonun yarı kaplamasının zamanla bu kaza üzeri tadilat tabii ile kaplamaları alomiyenoldür. Arabaların yarı kaplamaları Arabaların Araba, Salva, Turin, Alessandria, Torino, Firenze, Roma ve İtalya - Formis arasında yapılan vatedir tecrübesinde saatı 75 mil katetdiği ve nispeten kat safiyetinin pek (iz) olduğu tahakkuk etmiştir. Seyrüseferi vatedilen bu arabalar Araba - İtalya arasındaki 42 millik mesafeyi 16 (yaklaşık) 97 dakikada katmaktadır.

Her zamanlı ar hem ilerisi kolay olan bu nevi arabaların fazla saygı göreceği anlaşılmaktadır.

Demiryolları Mecmuası, 1933, sayı 105, s. 711

Ziraat Gazetesi, Ağustos 1935, s.227-230.